

Metodické vysvětlivky

Metodika revize indexu cen

V průběhu roku 2012 byl podroben index cen zemědělských výrobců **standardní komplexní revizi**.

V rámci této revize byl revidován výběr reprezentantů a respondentů, byl stanoven nový cenový a indexní základ a zavedena nová váhová struktura na bázi struktury tržeb za zemědělskou produkci v jednotlivých měsících.

Cenové indexy zemědělských výrobců jsou **od ledna 2013** počítány na nových váhových schématech odvozených od průměru tržeb za roky 2009, 2010 a 2011. Indexy jsou počítány k novému základu **průměr roku 2010 = 100**.

Zrevidovaná časová řada bazických cenových indexů, spočtená na novém váhovém schématu, za roky 2010, 2011 a 2012 je současně publikována se zpětnou platností při své první publikaci za leden 2013. Tato nová časová řada reprezentuje pouze řadu bazických indexů se základem **průměr roku 2010 = 100**.

Z výpočtu **Indexu cen zemědělských výrobců** byli vyřazeni reprezentanti s nejnižšími objemy tržeb na tuzemském trhu v roce 2009 – 2011:

1022	ječmen potravinářský	1410	stonky lnu odsemeněné rosené
1730	víno bílé (sudové)	1731	víno červené (sudové)
3210	špenát	3130	okurky nakládačky
3190	pór	3050	ředkvičky
2100	ořechy vlašské suché	4811	ovce v živém
6310	králíci jateční v živém	6110	med včelí
5521	vejce slepičí násadová		

Naopak, soubor zveřejňovaných indexů byl rozšířen o **nové reprezentanty** a o **novou agregovanou skupinu**:

Reprezentanti:

1032	žitovec
5823	pstruh v živém
1610	brambory rané
1640	sadba brambor
2070	višně

Skupina:

Sazenice a květiny

Dále byla upravena skupina „Hospodářská zvířata“, která nyní zahrnuje cenové indexy pouze za tyto nové reprezentanty:

4110	býci jateční v živém
4210	jalovice jatečné v živém
4310	krávy jatečné v živém
4410	telata jatečná v živém
4610	prasata jatečná v živém

Užívaná metodika do roku 2012 byla v souladu s tehdejšími požadavky EU. Vzhledem k rozhodnutí Eurostatu na větší toleranci národních potřeb, odpovídají změny zavedené v této revizi více potřebám českého zemědělství.

Jelikož v nové revidované struktuře bylo nutno vyčlenit některé další zemědělské výrobky a zahrnout je mezi sezónní reprezentanty, musel se změnit přístup k váhovým schémátům a zrevidovat systém výpočtu, a to následovně:

Váhové podíly zemědělských sezónních a nesezónních komodit se v různých měsících roku od sebe navzájem liší, proto bylo ve výpočtu indexu použito dvourozměrného, váhového schématu ve tvaru matice. Jeden rozměr je určen pro vertikální agregaci od úrovně reprezentantů až po nejvyšší úroveň, druhý rozměr je pro 12 měsíců v roce. Nominálnímu součtu 1000 je pak roven součet vah nejvyšší agregace „Zemědělské výroba včetně ryb“ za každý měsíc v roce.

Od ledna 2013 se tudíž využívá proměnlivých měsíčních vah pro výpočet indexu cen zemědělských výrobců.

Metodika sběru cen a kalkulace cenových indexů

Ceny jsou zjišťovány prostřednictvím státního statistického výkazu **Ceny Zem 1 - 12** u cca 480 vybraných výrobců v zemědělství (u družstevních, soukromých a státních organizací). Ceny jsou **očištěny od daně z přidané hodnoty**. Zjišťovány jsou realizační, smluvní ceny (bez vlastní spotřeby), určené pro tuzemský i zahraniční trh bez dopravních nákladů spojených s přepravou k odběrateli.

Průměrné měsíční ceny sledovaných výrobků se vypočítávají prostým aritmetickým průměrem z vykázaných cen jednotlivých výrobců. Měsíční ceny jednotlivých výrobků se porovnávají s jejich průměrnou roční cenou v roce 2010.

Výpočet roční průměrné ceny za rok 2010 byl proveden dvojitým způsobem, podle sezónnosti sledovaných reprezentantů:

Průměrná roční cena nesezónních reprezentantů byla spočtena jako aritmetický průměr z průměrných měsíčních cen roku 2010, u sezónních reprezentantů pak pomocí váženého průměru, kde váhy vycházely z podílu tržeb za jednotlivé měsíce roku 2010.

Analogicky se pak přistupuje k výpočtu průměrných cen od počátku roku v následujících letech.

Publikují se ceny podle územního členění (okresy, kraje a ČR) a dále hodnoty - jednotkové ceny (tj. realizované ceny předchozího měsíce). Průměrná hodnota – jednotková cena výrobků je počítána z celkového množství prodeje a z celkových tržeb za produkci. Údaje jsou uváděny vždy za měsíc předcházející výsledkům cenového šetření.

Průměrná cena daného měsíce je publikována pouze, pokud počet vykázaných cen je větší nebo roven 3.

Indexy cen zemědělských výrobců jsou počítány na základě zjišťování ze 71 základních zemědělských výrobků (cenových reprezentantů), z toho je 55 rostlinných, včetně ovoce a

zeleniny, a 16 živočišných výrobků. Dále se sledují ceny dalších 40 reprezentantů, které do výpočtu indexů nevstupují. Publikují se pouze jejich ceny.

Měsíční indexy cen jednotlivých reprezentantů se spočítají podílem jejich průměrné ceny za příslušný měsíc a průměrné roční ceny roku 2010. Měsíční indexy jsou dále agregovány pomocí váženého průměru cenových indexů příslušných výrobků (váhy v promilích).

Index je počítán na základě cen za vybrané komoditní položky agregací jednoduchých cen reprezentantů do úhrnu pomocí výpočetního vzorce Laspeyresova.

$$I_{1/0} = \frac{\sum \frac{p_1}{p_0} p_0 q_0}{\sum p_0 q_0} * 100$$

Kde p_1 = cena ve sledovaném období
 p_0 = cena v základním období
 $p_0 q_0$ = stálá váha v základním období (struktura tržeb za zemědělskou produkci v letech 2009, 2010 a 2011).

Společně s bazickými indexy počítanými k cenovému základu **průměr roku 2010=100**, se nadále kalkulují a zveřejňují indexy s odvozenými cenovými základy. Přehled všech typů indexů je následující:

- a) průměr roku 2010 = 100 (základní index počítaný z cen)
- b) stejné období předchozího roku = 100
- c) předchozí měsíc = 100
- d) podíl klouzavých průměrů indexů

Indexy typu a), c), d) pro jakékoliv agregace odrážejí nejen změnu cen svých podpoložek, ale i změnu váhové struktury, jakou se tyto na dané agregaci pro daný měsíc podílejí. Naopak, v indexu typu b) jsou srovnávané pouze období se stejnou váhovou strukturou a proto indexy cen vyšších agregací odrážejí pouze čistou změnu cenových hladin v zemědělské produkci.

Jak indexy, tak i ceny se publikují ve statistické informaci **“Indexy cen zemědělských výrobců”** a **„Indexy cen zemědělských výrobců, průmyslových výrobců a spotřebitelských cen potravinářského zboží“** s měsíční pravidelností.